

درس اول : زنگ آفرینش

این شعر در قالب **مثنوی** سروده شده است . از این قالب برای سرودن داستان های بلند استفاده می شود . در این قالب شعری ، هر بیت قافیه ای جداگانه دارد .

مهمترین مثنوی های فارسی عبارتند از : « **شاهنامه** » فردوسی ، « **لیلی و مجنون** » نظامی ، « **مثنوی معنوی** » مولوی و « **بوستان** » سعدی

شکل گرافیکی مثنوی :

تاریخ ادبیات : نظامی گنجه ای

بزرگترین شاعر داستان سرای ایران در قرن ششم بود . او پنج منظومه به نام های « **لیلی و مجنون** » ، « **خسرو و شیرین** » ، « **هفت پیکر** » ، « **اسکندرنامه** » و « **مخزن الاسرار** » دارد .

خواجه عبدالله انصاری

معروف به **پیر هرات** و ملقب به « **شیخ الاسلام** » است . در قرن پنجم و در شهر هرات به دنیا آمد . به عربی و فارسی شعر می سرود و تفسیر قرآن نیز می کرد و از پیشگامان **نثر مسجع** بود .

از آثار او می توان به « **الهی نامه** » ، « **رساله دل و جان** » ، « **مناجات نامه** » و « **زادالعارفین** » اشاره کرد .

قالب شعر زنگ آفرینش « **چهار پاره** » است . چهار پاره شامل چند دو بیتی است . این شعر از مجموعه « **به قول پرستو** » سروده قیصر امین پور است .

قیصر امین پور

استاد دانشگاه و شاعر بزرگ معاصر است که در سال ۱۳۸۶ درگذشت . از آثار او می توان « **مثل چشمه مثل رود** » ، « **تنفس صبح** » ، « **کوچه آفتاب** » ، « **به قول پرستو** » ، « **آینه های ناگهان** » و « **دستور زبان عشق** » را نام برد .

دانش های زبانی و ادبی

تشبیه : از عناصر زیبایی سخنان است و شبیه کردن چیزی به چیزی دیگر را بیان می کند و چهار رکن دارد :

- * رکن اول (**مشبه**) : چیزی را که به چیز دیگر شبیه می کنند .
- * رکن دوم (**مشبه به**) : چیزی که مشبه را به آن تشبیه می کنند .
- * رکن سوم (**وجه شبه**) : ویژگی مشترک بین مشبه و مشبه به است .
- * رکن چهارم (**ادات تشبیه**) : کلماتی مثل مانند ، چون ، همچون ، همانند ، چو ، مثل و ...

مثال : گیسوان او چون آبشار طلایی می درخشید

مشبه ادات مشبه به وجه تشبیه
تشبیه

آرایه تشخیص

هرگاه ویژگی های انسان را به غیر انسان نسبت دهیم ، **تشخیص** (انسان نمایی پدیده ها) نامیده می شود .

مثال : قطره شبنم گفت : می خواهم آفتاب شوم . « **گفتن** » ویژگی انسان است که به قطره شبنم نسبت داده شده است .

۲	<p>۱- معانی کلمات مشخص شده را بنویسید :</p> <p>الف) مراسم <u>تدفین</u> برگزار شد. ب) <u>خدشه</u> و خطری را احساس نکرد. پ) لباس‌هایم را <u>سوا می‌کردم</u>. ت) امام <u>ناگزیر</u> بود. ث) او از صید گنجشک احساس <u>تنفر</u> می‌کرد. ج) شاهکار <u>ارزنده</u> چ) از <u>ضمیر</u> خاک می‌گویند راز ح) نگردد شاخک بی‌بن <u>برومند</u></p>
۶	<p>۲- معنی ابیات زیر را به فارسی روان برگردانید :</p> <p>الف) روشن و گرم زندگی پرداز ب) نمودش بس که دور آن راه نزدیک پ) ای مرغک خرد ز آشیانه ت) بر این زادم و هم بر این بگذرم ث) سعدی اگر عاشقی کنی و جوانی ج) دلم در آتش غفلت مسوزان</p> <p>آسمان مثل یک تبسم شد شدش گیتی به پیش چشم تاریک پرواز کن و پریدن آموز چنان دان که خاک پی حیدرم عشق محمد بس است و آل محمد به معنی شمع جانم بر فروزان</p>
۰/۵	<p>۳- کدام ترکیب وصفی و کدام اضافی است :</p> <p>الف) مردان شجاع (ب) حرکت اتوبوس</p>
۰/۵	<p>۴- در درس آدم آهنی و شاپرک ، آدم آهنی و شاپرک نماد چه انسان‌هایی در جامعه هستند ؟</p>
۰/۷۵	<p>۵- در عبارت زیر متمم ، مفعول و مسند را مشخص کنید :</p> <p>« معلم شاگردانش را به کلاس برگرداند و ساکت شد. »</p>
۰/۲۵	<p>۶- کتاب « کویر » از کدام شخصیت‌ها است :</p> <p>الف) دکتر شریعتی (ب) امام خمینی (ره) (پ) شهید مطهری (ت) شهید رجایی</p>
۰/۵	<p>۷- به سوالات زیر پاسخ دهید :</p> <p>الف) شاعری که « گل و نوروز » و « کمال نامه » از آثار اوست . ب) « پری در آبگینه » و « دوشنه‌های آبی ماه » از آثار اوست .</p>
۱	<p>۸- کلمات ساده و غیر ساده را معلوم کنید : « موتور - کبوتر - اصفهانی - گلخانه »</p>

۱/۵

۹- بن ماضی ، بن مضارع و شناسه را در فعل های زیر مشخص کنید :

شناسه	بن مضارع	بن ماضی	فعل
			الف) نوشته بودم
			ب) خواهد آمد

۱

۱۰- در عبارت زیر ضمائر و مرجع ضمیر را پیدا کرده و نوع آن ها را بنویسید.

« نیما آنقدر به ادبیات علاقه داشت که استادش او را تشویق می کرد. »

۱

۱۱- فعل را در جملات زیر مشخص کنید ، سپس شخص ، شمار و مصدر آن ها را معلوم کنید :

مصدر	شخص و شمار	جمله
		الف) با چشمانی اشک بار آن مرد بزرگ را به خاک سپردیم.
		ب) تو را خوانم به هر رازی

۰/۵

۱۲- املای درست گزار یا گذرا را برای واژه های زیر انتخاب کنید :

الف) سپاس ب) بنیان

۰/۵

۱۳- فعل آینده بسازید :

الف) خواندم ب) نوشتیم

۱- الف) خاکسپاری (ب) آسیب (پ) جدا می‌کردم (ت) ناچار
 ث) بیزاری (ج) با ارزش (چ) درون (ح) شاداب و جوان

۲- الف) آسمان مانند لبخندی روشن و مهربان و حیات‌بخش شد و زندگی دوباره آغاز شد.
 ب) این راه نزدیک و کوتاه به نظرش بسیار طولانی آمد ؛ خسته شد و دنیا در نظرش تیره و تار شد.
 پ) ای پرنده کوچک از لانه‌ات پرواز کن و پرواز کردن را یاد بگیر.
 ت) من با ایمان به پیامبر (ص) و جانشین ایشان (حضرت علی (ع)) زاده شده‌ام و تا لحظه آخر عمرم نیز بر همین عقیده خواهم ماند و بدان که خاک پای علی (ع) هستم . (از او پیروی می‌کنم .)
 ث) ای سعدی ! اگر جوای عشق و محبت و شادابی و جوانی هستی ، کافی است که عاشق حضرت رسول و خاندانش باشی .
 ج) خدایا ! دلم را در آتش غفلت و بی‌خبری نسوزان و با نور معرفت و آگاهی خود ، روح و وجودم را روشنایی ببخش .

۳- الف) ترکیب وصفی (مردان : موصوف ، شجاع : صفت)
 ب) ترکیب اضافی (حرکت : مضاف ، اتوبوس : مضاف‌الیه)

۴- آدم آهنی نماد انسان‌های بی‌احساس و بی‌عاطفه و شاپرک نماد انسان‌های با احساس و مهربان

۵- کلاس : متمم شاگردانش : مفعول ساکت : مسند

۶- الف) دکتر شریعتی

۷- الف) خواجه کرمانی (ب) محمد رضا کاتب

۸- موتور : ساده کبوتر : ساده اصفهانی : غیر ساده (مشتق) گلخانه : غیر ساده (مرکب)

شناسه	بن مضارع	بن ماضی	فعل
م	نویس	نوشت	الف) نوشته بودم
د	خواه ، آ	آمد	ب) خواهد آمد

۹-

۱۰- او : ضمیر سوم شخص مفرد نیما : مرجع ضمیر

مصدر	شخص و شمار	فعل	جمله
سپردن	اول شخص جمع	سپردیم	۱۱- الف) با چشمانی اشک بار آن مرد بزرگ را به خاک سپردیم
خواندن	اول شخص مفرد	خوانم	ب) تو را خوانم به هر رازی

۱۲- الف) سپاس‌گزار (ب) بنیان‌گذار

۱۳- الف) خواهم خواند (ب) خواهیم نوشت